

מסורת הש"ס

ואיש סבונה ידלנה. היצן מה היה כלבו של עולא שהיה מסתכל בו: **ואינסו כמאן סכרוס.** עולא ורצה שלא לרו ליהודות לדברי רבי **זבא:** **עמא דבר.** נוהג: **זאור ששצת.** שהיה נשצת שלדק היום ומכל מקום ממלאכת עזירה שצת שלדק צהימר כגון של חיה ושל חולה או נר הדולק מערב יום הכפורים מברכין אף צמוצאי יום הכפורים דההיא צרכה משום דדבר חידוש הוא לו שלא נהנה מן האור היום: **זאור היואל מהעציס.** דנצרה עשכיו אינ מנצרכין עליו צמוצאי יוה"כ אלא צמוצאי שצת שאף הוא תחילת צריית אור: **רבי מפורן.** רבי כשרואה אור מנצך עליו מיד וכשמציאין לו צשמים לסוף שעה מנצך עליהן: **מננסן.** על הכוס כמו שאנו עושין: **זאר.** זארה של מרים סלע שיאלו ממנו המיס על ידי משה ועגול כמין כברה היה ומתגלגל עמהן כל מקום שהולכין: **כתב.** קריאת שס האומיות: **המכנצ.** חקיקתן וזורתן כך שמעתי. ולי נראה כתב זו היא חקיקת זורתן והמכנצ הוא עט ומרט שנכתב בו חקיקת הלוחות כי ההיא דקדושין (דף כא:): **מניין לציבות הסול והסירא והמכנצ.** ונרלין דברי דקרייה לא קרי ליה **כתב: ומערה שעמד בו משה.** ושמתין צנקרת הצוריס עד עצרי (שמות לג) וכן צאליהו וילך עד הר האלהיס חורב ויצא שס אל המערה וילן שס (מלכים א יט): **לנלוט אס הרשעים.** עדת קרס: **והפרד.** אינ כל חדש תחת השמש ופרד ראשון נצרה מן הארץ ולא צא מן הכלאים: **האיל.** של אצרהס: **השמיני.** כמין מולעת היה ואין כל דצר קשה עומד צפניו שלא יתפרק ובו צנה שלמה את הצית מצסכת גיטין (דף סח:): **סלצס.** טללי"ש של צרול: **לצתא.** שעושין עכשיו הנפחים: **לצתא מסעצדי.** על ידי צצת אחרת היא עשויה שאוחזה לצצת ומכה צקורנס עד שנעשית וצתא קמייתא מאן ענדא: **הא לאי.** צאמת על כרחך צריה צדי שמים היא: **יעשנה צדופס.** על ידי יציקה כמו שיוקין כלי כסף וכלי נחשת: **ויקענעס ליון.** כולה וכלה מהר: **ראשיס דרכו.** קודס לשאר דרכיס והא דלמרת לעיל הכנצ צערב שצת צתכנן של לוחות וזו הייתה כתובה מתחילה **צזאש** שחורה על גבי לננה: **צערס הריס יולדו.** צרחת מדת תשובה: **סעצ זאנש עד דא.** עד דא לא לצבו לפניך: **מקדס.** מוקדס לעולם: **מאסתמונ.** קודס לעולם: **ספספ.** שכל המתפתה ציצרו נופל סס: **מרוס מראשון.** מרוס הוא צערצות מראשון מקודס העולם וכן מקוס מקדשנו נצרה מראשון: **חלל.** חלל של גיהנס קודס צריית העולם ומירוצא הוא: אינ לו **צביס עולמים.** שהוא אור של גיהנס: **חור וכלל.** לקרותו טוב לפי שסרשעים נידונין צו: **אלא.** ודאי אור דגיהנס נצרה צשני שצצת והא דמניא לעיל אור צערב שצת זאור דידן ודמניא צרישא צמו"ש לא מיקשי כלן צמחשצנה כלן ציצירה צערב שצת עלה צמחשצנה ליצירות ולא נצרה עד מוצאי שצת: **וטחן.** טח והכה וספסף זו צו: **דושי חמורוס.** מקראות סמומים: **פסול סיס.** שאחיו מאלמו היה אציו כדמפרש שצא צבעון על אלמו והוליד: **אלה צני שעיר וגו'.** וצבעון וענה אלמא אחי הוו וכתבי אלה צני צבעון ואיה וענה אלמא צנו היה: שמואל קרי ליה **רצא** צבור מלכא משום דצקי היה צדיינן והלכתא כוחיה צדיינן^ט כדין היואל מפי המלך שמתקיים ושצור מלך פרסיס היה צימי צא:

תורה אור השלם

- ↑ קנני ראשית דרברו קדם מופעליו מאז: משלי ח כב
- ↑ בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותכל ומעולם על עולם אתה אל: תהלים צ ב
- ↑ תשב אנוש עד דקא ותאמר שובו בני אדם: תהלים צ ג
- ↑ וישע ה' אליהם הן בעדן מפקדם וישם שם את האדם אשר יצר: בראשית ח ב
- ↑ כי ערוך מאתמול תפתח גם היא לפלך: הובן העומק הרחב מדרגתה אש וצעים דברה נשמת ה' כנחל ופריית בקרנה בה: ישעיהו לג ל
- ↑ כפא כבוד מרוס מראשון מקוס מקדשנו: ירמיהו יז יב
- ↑ יהי שמו לעולם לפני שמש יזון שמו ויתברכו בו כל גוים ואשרוהו: תהלים עב ז
- ↑ ויצאו ויראו בפגרי האנשים הלשענים כי כי תולעקם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר: ישעיהו סו כד
- ↑ וירא אליהם את כל אשר עשה ודמה טוב מאד והיו ערב והיו בקר יום הששי: בראשית א לא
- ↑ ואלה בני צבעון ואיה ונעה הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר ברעותו את הקמרים וצבעון אביו: בראשית לו כד
- ↑ אלה בני שעיר החורי ישיב הארץ לטון ושולך וצבעון ונעה: בראשית לו כ

- ↑ דורשי חמורות. קשריס וסמומים הכלולים חמרה (נברכות כד). **שבא צבעון** על אמו והוליד ממנה ענה. נמלא שהוא אחיו וצנו (רשב"ם ב"ב קסח:). וצנו רבה. רבה נמי קרי טעור מלא, דהלכתא נמי חומיה (רשב"ם סם ועי גימין טד).

מוסף רש"י

דורשי חמורות. קשריס וסמומים הכלולים חמרה (נברכות כד). **שבא צבעון** על אמו והוליד ממנה ענה. נמלא שהוא אחיו וצנו (רשב"ם ב"ב קסח:). וצנו רבה. רבה נמי קרי טעור מלא, דהלכתא נמי חומיה (רשב"ם סם ועי גימין טד).

מוסף תוספות

א. דילמא הא דחשיב ענה עם בני שעיר היינו משום דבני בניו היו הם כבנים ולעולם הוה בן צבעון מאשתו ולא מאמו. מוס' ר"פ. ב. דאלה בני שעיר דחשיב ענה היינו משום אשתו של שעיר קרי להו בני שעיר. מוס' שאנך.

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

נר.

לש א מיי פ"ט מהל' שנת הל' כד סמנ עשין טט טו"ש"ע א"ח ס"י רלח סק"ף א וס"י מרעד ס"ד: (נר אלמס צריות פ"ח דף ע"ג):

ב ב ג מיי שס הל' כ טו"ש"ע שס ס"י רלח סק"ף ח:

גיליון הש"ס

רש"י ר"ה ראשית דרברו בו' באש שחורה ע"ג לבנה. עי' נצשי"ש שיר האסיים צסוקר קולותיו תמלסס צסוקר כעורכ:

לעני רש"י

טיצילי"ש יצבת.

רבינו חננאל

ראובנין עלייהו הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות הואיל ותחלת ברייתו הוא, וכיון שרואו מברך עליו מיד, ר' יהודה אומר סודרן על הכוס, ואמר ר' יוחנן הלכה כהכוס, ופרקינן לא קשיא, הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת ולא ביום הכפורים באור היוצא מן העצים ומן האבנים, והא דאמר משמיה דר' אלעזר מברכין אפילו ביוה"כ בשבת, ופירש רב חנמן בר יצחק בואלו דברים ב"ש ובי"ה בסעודה, באור ששבת ממלאכת כבודיה, תניא נמי הכי עשית שריתיה ודלקת וחוללת בשבת כלה, במוצאי שבת מברכין עליה, ואקשינן ואור במוצאי שבת איברי, והתניא אלו דברים ששבתה באר שריתיה מהלכת עם ישראל, ומן חוללת להם, וקשת דכתיב את קשתי נתתי בענן, כתב מכתב, פירוש כתב, צורת האותיות. מכתב צירוף האותיות להיות חיבה להיקרות במילה. ד"א כתב, אלו כ"ב אותיות כתב הקודש שאנו כותבין בו ומשמטין בו. מכתב הוא קראא שרטוטנו שגראה ונקרא מכל דצ מארבעה צדדין, והוא הכתוב על הלוחות, והוא שפירש הכתב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות. ולוחות כמשמען. וקבר משה רבינו, ומערה שהיא נקריית הגור שעמד בה משה רבינו ואליהו זכור לטוב. ופתיחת פי האתון בלעם, ופתיחת פי הארץ לבלוע קרח. ור' יאשיה אמר אף האיל הנאחו בסכך, והשמייר שבו בנה שלמה את בית המקדש. ר' חנמיה אומר משום אביו אף האור ופרד, ר' יהודה אומר אף הצבת. קתני מיהא ר' חנמיה אומר דאור בין השמשות נברא. ופרקינן האי אור גיהנים הוא, אבל אור דידן במוצאי שבת איברי, ואקשינן איני הוא גיהנים אחר שבבעדי דברים שנבראו קודם בריאת העולם הוא, ואלו הן תורה ותשובה בו עין וגיהנם כסא הכבוד ובית המקדש ושובו למשיח. ופרקינן

אלה בני שעיר החורי וכו' מאמר שבא צבעון על אמו. תימא דציס נוחלין (צ"ב קטו:). מוסח מהאי קרא דצני צנים צניס ואל"כ מונלן שצא על אמו^א ועוד לא מצינו בכל המורה שיקראו לנן אשמו צנו והכא אמר דלחיי קרי ליה צנו לפי שנוצר מאשמו^ב ו"ל דקרי ליה צנו לפי שהיה צן צנו דלמרתין ציס נוחלין והכא דיין שצא על אמו מדלח כתיב ליה שהיה ענה לחודיה ש"מ לפי שהיה נמי צן אשמו של שעיר כמציה קרא הכא עם שאר צני שעיר: אינ

במוצאי יום הכפורים רבי מפורן רבי חייא מכנסן אמר רבי יצחק בר אבדימי אע"פ שרבי מפורן חוזר וסודרן על הכוס כדי להוציא בניו ובני ביתו ואור במוצאי שבת איברי והא תניא **עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות אלו הן באר והמן וקשת כתב ומכתב והלוחות וקברו של משה ומערה שעמד בו משה ואליהו פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים** רבי נחמיה אומר משום אביו אף האור והפרד ר' יאשיה אומר משום אביו אף האיל והשמיר רבי יהודה אומר אף הצבת הוא היה אומר צבתא בצבתא מתעבדא וצבתא קמייתא מאן עבד הא לאי בריה בידי שמים היא אמר ליה אפשר יעשנה ברפוס ויקבענה כיון הא לאי בריה בידי אדם היא לא קשיא הא באור דידן הא באור דגיהנם אור דידן במוצאי שבת אור דגיהנם בערב שבת ואור דגיהנם בערב שבת איברי והא תניא **שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב י'ה' קנני ראשית דרכו תשובה דכתיב ^בבטרם הרים יולדו וכתיב ^גתשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם גן עדן דכתיב ^דויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם גיהנם דכתיב ^הכי ערוך מאתמול תפתח כסא הכבוד ובית המקדש דכתיב ^וכסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו שמו של משיח דכתיב ^זיהי שמו לעולם לפני שמש יזון שמו אמרי חללה הוא דנברא קודם שנברא העולם ואור ידיה בערב שבת איברי והתניא רבי יוסי אומר אור שנברא הקב"ה בשני בשבת אין לו כבייה לעולם שנאמר ^חויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים כי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה ואמר רבי בנאה בריה דרבי עולא מפני מה לא נאמר כי טוב בשני בשבת מפני שנברא בו אור של גיהנם ואמר רבי אלעזר אע"פ שלא נאמר בו כי טוב חזר וכללו בששי שנאמר ^טוירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד אלא חללה קודם שנברא העולם ואור ידיה בשני בשבת ואור דידן במחשבה עלה ליבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת דתניא ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נבראו עד מוצאי שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה והביא שני אבנים ^יוטחןן זו בוז ויצא מהן אור והביא שתי בהמות והרכיב זו בוז ויצא מהן פרד רבן שמעון בן גמליאל אומר פרד בימי ענה היה שנאמר ^{יא}הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר ^{יב}דורשי חמורות היו אומרים ענה פסול היה לפיכך הביא פסול לעולם שנאמר ^{יג}אלה בני שעיר החורי וכתוב אלה בני צבעון ואיה וענה ^{יד}אלא מלמד שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה ודילמא תרי ענה הוו ^{טו}אמר רבא אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומגו ^{טז}רבא איבא דאמרי אמר ר"פ אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומגו ^{טז}רבא אמר קרא הוא ענה הוא ענה דמעיקרא תנו רבנן ^{יז}עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן באר ומן וקשת הכתב והמכתב והלוחות קברו של משה ומערה שעמד בה משה ואליהו פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים ויש אומרים אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה ויש אומרים אף המזיקין ויש אומרים אף בגדו**

חללה של גיהנם נבראת קודם בריית העולם ואור של גיהנם נברא בשני בשבת, אור דידן עלה במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת. ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה בינה באדם מעין דוגמא של מעלה, והביא שתי אבנים וטחןן זו בוז ויצא מהן אור, והביא מין סוס ומין חמורה והרכיבן זו על זו ויצא מהן פרד וכו'. ת"י עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואלו הן מן ובאר וכו'. ויש אומרים אף מקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה ובגדו של אדם הראשון והמזיקין.

עין משפט

נר מצוה

לש א מיי פ"ט מהל' שנת הל' כד סמנ עשין טט טו"ש"ע א"ח ס"י רלח סק"ף א וס"י מרעד ס"ד: (נר אלמס צריות פ"ח דף ע"ג):

ב ב ג מיי שס הל' כ טו"ש"ע שס ס"י רלח סק"ף ח:

גיליון הש"ס

רש"י ר"ה ראשית דרברו בו' באש שחורה ע"ג לבנה. עי' נצשי"ש שיר האסיים צסוקר קולותיו תמלסס צסוקר כעורכ:

לעני רש"י

טיצילי"ש יצבת.

רבינו חננאל

ראובנין עלייהו הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות הואיל ותחלת ברייתו הוא, וכיון שרואו מברך עליו מיד, ר' יהודה אומר סודרן על הכוס, ואמר ר' יוחנן הלכה כהכוס, ופרקינן לא קשיא, הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת ולא ביום הכפורים באור היוצא מן העצים ומן האבנים, והא דאמר משמיה דר' אלעזר מברכין אפילו ביוה"כ בשבת, ופירש רב חנמן בר יצחק בואלו דברים ב"ש ובי"ה בסעודה, באור ששבת ממלאכת כבודיה, תניא נמי הכי עשית שריתיה ודלקת וחוללת בשבת כלה, במוצאי שבת מברכין עליה, ואקשינן ואור במוצאי שבת איברי, והתניא אלו דברים ששבתה באר שריתיה מהלכת עם ישראל, ומן חוללת להם, וקשת דכתיב את קשתי נתתי בענן, כתב מכתב, פירוש כתב, צורת האותיות. מכתב צירוף האותיות להיות חיבה להיקרות במילה. ד"א כתב, אלו כ"ב אותיות כתב הקודש שאנו כותבין בו ומשמטין בו. מכתב הוא קראא שרטוטנו שגראה ונקרא מכל דצ מארבעה צדדין, והוא הכתוב על הלוחות, והוא שפירש הכתב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות. ולוחות כמשמען. וקבר משה רבינו, ומערה שהיא נקריית הגור שעמד בה משה רבינו ואליהו זכור לטוב. ופתיחת פי האתון בלעם, ופתיחת פי הארץ לבלוע קרח. ור' יאשיה אמר אף האיל הנאחו בסכך, והשמייר שבו בנה שלמה את בית המקדש. ר' חנמיה אומר משום אביו אף האור ופרד, ר' יהודה אומר אף הצבת. קתני מיהא ר' חנמיה אומר דאור בין השמשות נברא. ופרקינן האי אור גיהנים הוא, אבל אור דידן במוצאי שבת איברי, ואקשינן איני הוא גיהנים אחר שבבעדי דברים שנבראו קודם בריאת העולם הוא, ואלו הן תורה ותשובה בו עין וגיהנם כסא הכבוד ובית המקדש ושובו למשיח. ופרקינן